

Centar za evaluaciju u obrazovanju i nauci

Radni dokumenti i priručnici

POSTUPAK S NELEGITIMNIM RADOVIMA OBJAVLJENIM U ČASOPISIMA REFERISANIM U SRPSKOM CITATNOM INDEKSU

U Srpskom citatnom indeksu (SCIndeks) kao izvoru namenjenom vrednovanju na osnovu citiranosti ne može biti nelegitimnih citata, pa tako ni nelegitimnih radova. Pošto se takvi radovi ne mogu ignorisati, prikrivati, niti izostavljati iz korpusa za utvrđivanje citiranosti, oni se moraju ispraviti ili povući/opozvati. Ispravljanje i povlačenje radova u isključivoj je nadležnosti uredništava indeksiranih časopisa.

Centar za evaluaciju u obrazovanju i nauci (CEON) kao izdavač štiti integritet SCIndeksa na taj način što *suspenduje*, tj. privremeno isključuje svaki časopis koji sadrži nelegitimne radove. Časopis koji nakon upozorenja, u roku od najviše šest meseci, otkloni razloge koji su doveli do suspenzije nastavlja da se indeksira. U protivnom, *isključuje se* sa popisa časopisa referisanih u SCIndeksu i vrednovanih u okviru Bibliometrijskog izveštaja o časopisima.

- (1) Nelegitimnima se smatraju radovi u kojima je došlo do povreda publicističkih etičkih normi određenih razmera i oblika (plagiranje, fabrikovanje, falsifikovanje, manipulativno citiranje i sl.), što se utvrđuje primenom odgovarajućih procedura, metoda i kriterijuma izvedenih iz međunarodnih publicističkih standarda i uputstava Komiteta za etiku publikovanja (COPE) čiji je CEON član.
- (2) Legitimnost radova u bazi SCIndeks ispituje se jednom godišnje u postupku pripreme za izradu godišnjeg izdanja Bibliometrijskog izveštaja o časopisima.
- (3) Časopisi u kojima se otkriju nelegitimni radovi automatski se suspenduju, tj. isključuju iz korpusa za prebrojavanje citata, a time i iz SCIndeksa. Posledično, za te časopise se u Bibliometrijskom izveštaju za odnosno godišnje ne računaju bibliometrijski pokazatelji, niti utvrđuje preliminarna kategorija.
- (4) Otkriveni nelegitimni radovi prijavljuju se uredništvima časopisa s pozivom da se, u zavisnosti od vrste manjkavosti, koriguju ili povuku. Uredništvima se u određenoj formi (tabelarni pregled ili posebna veb aplikacija) naznačavaju manjkavosti koje radove čine nelegitimnima.
- (5) Uredništva su dužna da obezbede publikovanje ispravki, odnosno opoziva. Autori ispravki/opoziva mogu biti autori radova ili uredništvo, što zavisi od toga ko je odgovaran za učinjeni propust. Ako se autori ogluše o poziv uredništva da koriguju/povuku rad za koji se pokaže da njihovom krivnjom nije legitiman, tu obavezu mora da ispuni uredništvo. U slučajevima grube povrede etičkih normi od strane autora, moralna je obaveza uredništva da protiv autora preduzme određene sankcije koje obično obuhvataju prekid saradnje i alarmiranje afilijativne organizacije autora.
- (6) Ispravke/opozivi se objavljuju u formi zasebnih *punovažnih radova*, i to za svaki od spornih radova ponaosob.

- (7) Objavljivanjem ispravki i opoziva primarni radovi se ne uklanjaju iz SCIndeksa, već se samo vidno označavaju. Između primarnih radova i njihovih ispravki odnosno opoziva uspostavlja se veza (link), kako bi korisnici mogli da se obaveste o tome šta je u primarnim radovima izmenjeno, odnosno ko ih je, zašto i u kom delu proglasio nevažećim.
- (8) Nakon objavljivanja ispravki/opoziva nelegitimnih radova indeksiranje časopisa se nastavlja. Indeksiranje se neće nastaviti u slučajevima kardinalnih povreda etičkih izdavačkih normi za koje je evidentno odgovorno uredništvo časopisa. CEON se u tom pogledu pridržava kriterijuma i prakse Thomson Reuters-a, izdavača WoS citatnih indeksa, čija upotreba je ozvaničena u nauci Srbije.
- (9) CEON je dužan da o propustima ove vrste pojedinačno i poimenično obavesti Ministarstvo nadležno za nauku u zasebnom izveštaju kao dodatku godišnjem Bibliometrijskom izveštaju o časopisima.

Podobnost časopisa za nastavak indeksiranja u SCIndeksu uspostavlja se objavljivanjem jednog od sledećih tipova radova: 1. ispravke (eng. *correction*), 2. eratum (*erratum*) ili 3. opoziva (*retraction*). Isti nazivi se koriste za uredničku klasifikaciju tipa dokumenta.

- (1) Ispravka je zaseban rad u kome autor(i) rada iz različitih razloga unose neophodne izmene u prethodno objavljeni (primarni) rad. Ispravka obuhvata:
- (a) naslov, koji treba da počne sa "Ispravka:", odnosno "Correction:", nakon čega sledi puni naslov ispravljenog rada i pun bibliografski opis, npr. *Correction: Levy risk model with two-sided jumps and a barrier dividend strategy (vol. 50, p. 280, 2012)*; naslov ispravke zajedno s početnom stranicom mora se navesti u sadržaju sveske u kojoj se ispravka objavljuje;
 - (b) autora, odnosno autore ispravke i njihove afilijacije;
 - (c) zaseban (u odnosu na primarni rad različit) DOI, ako je časopis uključen u CrossRef sistem;
 - (d) sažetke rada-ispravke na srpskom i engleskom jeziku, obično sasvim kratke (u jednoj do dve rečenice), s opisom razloga za objavljivanje ispravke;
 - (e) sam rad u užem smislu, tj. tekst ispravke, u kome se:
 - i. precizno navode delovi (rečenica, pasus, referenca, brojka, tabela, formula, itd.) koji se u primarnom radu menjaju ("brišu", odnosno "prestaju da važe"), kao i to čime se ti delovi eventualno zamenjuju;
 - ii. konstatuje na koji način je greška nastala, npr. omaškom u obradi, administrativnom greškom, i sl.;
 - iii. navodi ko je grešku otkrio (autor(i), uredništvo, neko treći) i, eventualno, izražava zahvalnost onome ko je pomogao u otkrivanju greške, kao i žaljenje zbog njenog nastanka.

(2) Eratum je zaseban rad koji se od ispravke razlikuje samo po tome što ga objavljuje uredništvo, a ne autor(i) rada, pošto je ono i odgovorno za propust koji izmenu čini neophodnom. U dokumentu ove vrste uredništvo kao autor rada se ili navodi ili podrazumeva. U svemu ostalom eratum se ne razlikuje od ispravke.

(3) Opoziv je zaseban rad kojim se neki prethodno objavljen rad proglašava nevažećim. Autori opoziva mogu da budu autor(i) osporenog rada, uredništvo ili oboje, dogovorno. Opoziv je po pravilu rezultat naknadno utvrđenih metodoloških propusta, spornih nalaza ili povreda akademskih etičkih načela. Opozvani rad se može ponovno objaviti u izmenjenom obliku. Ponovno objavljeni rad označava se kao "revidirani rad" (revised paper). Između revizije i prethodnih radova (primarnog rada i opoziva) u SCIndeksu se takođe uspostavljaju veze (linkovi).

Dokumenti kojima se legitimnost radova pokušava uspostaviti na nestandardan način, npr. objavljivanjem nepotpunih, nenaslovljenih, neklasifikovanih i u sadržaju nenavedenih uredničkih napomena ne unose se u SCIndeks. Samim tim, izostaje osnov za valjano razrešenje statusa spornih radova u bazi. Usled toga uslovi za ponovno indeksiranje suspendovanog časopisa ne mogu se smatrati ispunjenim, pa se časopis isključuje iz SCIndeksa.